

Consiliul local Cetate

Primăria Cetate

ION STÂNGĂ

Comuna CETATE, județul Dolj
ISTORIA UNEI AȘEZĂRI DUNĂRENE

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2013

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Cezar Avram
Prof.univ.dr. Dinică Ciobotea

Copyright © 2013 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STÂNGĂ, ION

**Comuna Cetate, județul Dolj : istoria unei așezări
dunărene** / Ion Stângă. - Craiova : Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0703-3

908(498 Cetate)

94(498 Cetate)

Tehnoredactare: Radu STÂNGĂ

Apărut: 2013

TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

Capitolul I

Cetate. Coordonate geografice

Comuna Cetate este amplasată în sud-vestul Câmpiei Desnățuiului și al județului Dolj, având ca vecini la nord și nord-vest comunele Dârvari și Salcia din județul Mehedinți și cu Unirea din județul Dolj, la sud cu satul Hunia al comunei Maglavit, iar la vest cu Dunărea (fig.1).

Satul actual este așezat pe fruntea terasei a doua a Dunării între coordonatele de 44° 6' nord și 23° 3' est, la distanțe egale atât față de Craiova cât și față de Drobeta Turnu Severin (78 km) și la 24 km de Calafat. Prin podul de la Porțile de Fier și mai nou, prin cel de la Calafat, Cetatea este pusă în legătură directă cu sudul și sud-estul Europei și prin Timișoara cu centrul ei.

Dintotdeauna Cetatea s-a aflat pe importante drumuri comerciale, cele mai vechi care urmau malul Dunării, altele mai noi veneau dinspre nord sau nord-est spre Dunăre, la Cetate, cum a fost Drumul Sălcuței.

Viața comunităților rurale s-a desfășurat într-o mult mai mare interdependență cu factorii naturali sau geografici decât viața comunităților urbane.

Într-o comunitate rurală se vede mult mai clar tendința istorică de a se adapta dar și de a folosi plenar factorii naturali și geografici dominanți ai zonei. Acest lucru se vede în ocupații, în hrană, în construcția locuințelor și până la urmă, în mentalul oamenilor.

Mai conservatoare prin tradiție, comunitatea rurală a acceptat mai greu "binefacerile" vieții urbane. Probabil, omul satului a simțit și simte încă o opoziție ancestrală față de orice încearcă să-l scoată din mediul său natural, mediu pe care-l cunoaște și a cărui componentă esențială se simte.

Poate așa încercăm să ne explicăm revenirea la "rădăcini".

Cum am spus și poate vom repeta de mai multe ori pe parcursul lucrării noastre, Cetatea a fost avantajată de un cadru geografic favorabil.

Element esențial al vieții, apa a fost și există din abundență în Cetate. O luncă mănoasă lată de circa 1,5-2 km. Este mărginită la vest și sud-vest de fluviul Dunărea și la est de salba de izvoare ce țâșnesc de sub poala terasei înalte a Dunării. Lunca inundabilă până nu de mult este și acum presărată cu o salbă de lacuri, unele dintre ele alimentate de revărsările Dunării, seacă în timpul verii, altele alimentate de bogatele izvoare de sub poala dealului. Două sau trei „ierugi” captau aceste izvoare și le dirijau spre grădinile de zarzavaturi ale sătenilor sau spre lacurile Moreniului, Naicului sau Dintre Vii. Pe aceste ierugi, special amenajate au existat odinioară mai multe mori pe apă.

Numeroasele grinduri care presară toată lunca Dunării, au fost și leagănul primelor așezări omenești de pe teritoriul actual al satului. În locul numit astăzi „La Dop”, a fost probabil un grind erodat acum aproape în întregime de apele Dunării, apoi Măgura lui Gâscă, Măgura Cetății, Măgura Bungetului, toate au fost locuite din antichitate până în evul mediu.

Exemplul cel mai elocvent este grindul numit astăzi Măgura lui Pândărelu, pe care a fost ridicată așezarea neolitică numită Cetățuia, loc ce a dat numele satului de astăzi. În apropiere de Măgura lui Pândărelu prin locul numit „La Viroagă”, râul Drincea (Reca), se vărsa în Dunăre. Până la vărsare însă, Reca lăsa în urma ei o salbă de lacuri. Și astăzi locul unde se află Cetățuia, se numește „La Ochi” sau „Ochiuri”.

Până la amenajarea bazinului piscicol Cetate, revărsările de primăvară ale Dunării, puneau adesea în primejdie așezările și culturile oamenilor. Așa că treptat, treptat începând mai ales cu epoca romană, oamenii și-au mutat vetrele satului pe fruntea terasei Dunării, mai departe de Dunăre și de lacuri, dar într-o siguranță deplină.

Apele pluviale de multă vreme sunt preluate de ceea ce oamenii numesc astăzi hogi sau ogi, adevărate virogi care canalizează apa spre luncă (fig.2).

Așa apare satul nostru, ca o cetate în descrierea lui Dimitrie Bolintineanu, călător pe Dunăre în anul 1851.

Clima este temperat-continentală, iar vegetația și fauna sunt cele specifice zonei de luncă. Probabil pădurile de luncă formate din salcie, plop sau arin, erau mult mai întinse dacă cetățenii aprovizionau la un moment dat construirea de fortificații de la Calafat.

Potențialul economic al localității (agricultura în special, cu toate componentele ei), balastiere, apă minerală, este încă nefolosit la întreaga lui capacitate.

Capitolul II

Evoluția administrativă

Începuturile istoriei scrise a comunei Cetate cât și a localităților sale componente (Fântâna Banului, Ulmu și Morile), sunt legate de istoria județului Mehedinți. Județele ca formă de organizare administrativă a Țării Românești, au o vechime neprecizată până în momentul de față. Județul Mehedinți apare atestat documentar la 27 ianuarie 1483, deși sigur el există de mai multă vreme.

Până la mijlocul secolului al XIX-lea, mai bine zis anul 1841, județul Mehedinți era cel mai întins județ din Țara Românească, cu cele mai numeroase sate și cu cea mai numeroasă populație. Într-o hartă austriacă întocmită la anul 1827, Mehedințiul număra 234 de sate, iar la anul 1831 conform unui recensământ realizat după Regulamentul Organic, Mehedințiul număra 340 de sate grupate în 6 plăși. Cetatea, Fântana Banului, Ulmu și Morile făceau parte din plasa Câmpul de Jos. Plasa, ca unitate administrativ-teritorială a fost creată de austrieci în timpul stăpânirii acestora în Oltenia (1718-1739), formă generalizată în anul 1802 de către domnitorul Alexandru Ipsilanti, în toată Țara Românească. Plasa ca formă de organizare s-a menținut până în anul 1950, când au apărut raioanele (legea nr. 5/8 septembrie 1950).

Pentru a nu ne repeta pe parcursul lucrării noastre, redăm mai jos câteva tabele cronologice privind apartenența administrativ-teritorială a tuturor localităților componente ale comunei Cetate (județ, plasa, raion, regiune) dar și a structurilor administrative (comună de sine stătătoare sau sat aparținător).

În acest capitol intră toate cele patru localități viitoare componente: Cetate, Fântâna Banului, Ulmu și Moreni.

În succesiune cronologică cele patru localități au aparținut următoarelor structuri administrative:

- 1819-1845 - județul Mehedinți, plasa Câmpu de Jos
- 1845-1908 - județul Dolj, plasa Câmpu
- 1908-1912 - județul Dolj, plasa Cetatea
- 1912-1950 - județul Dolj, plasa Calafat
- 1950-1952 - regiunea Craiova, raion Calafat
- 1952-1965 - regiunea Craiova, raion Cujmir
- 1965-1968 - regiunea Oltenia, raion Calafat
- 1968-prezent - județul Dolj.